

Wiadomości krajowe.

Uwiedomienie

C. K. Rządu krajowego.

I. Najiasniejszy Pan naywyższą uchwałę z d. 27. Stycznia 1823 i stosownie do przepisu Patentu z d. 8. Grudnia 1820 raczył Karolowi Ludwikowi Müller, prywatnemu Sekretarzowi mieszkającemu w Wiedniu przy ulicy Wollzeile Nro. 786 nadadź pięcioletni przywilej na wynalazek, co do istoty zasadzający się na tém: 1) na maszynie, z pomocą której ciemny lub każdy bez światła t. i. w ciemności językiem i piśmem, iakie się mu podobają pisać może, która to machina z różnorodnych materiałów lub kruszców sporządzona, mechanizmem wskazującym odległość wierszy sztucznym lub prostym w miarę składu swojego tannim opatrzona i czyli to w szkatulce chowana, nim do składania zrobiona być może; 2) na holorowym strawnie do pisania umyślnie robionym, pomocą którego ślepi pisano swoje czytać mogą; 3) na narzędziach do pisania dla użytku ślepych i widzących, których to narzędzi ani do powyższego plynu ani do zwyczajnego atramentu maczać nie potrzeba, a z którego mocą ich składni bez żadnej pomocy, plyn potrzebny do pisania lub rysowania do pióra wpływa, a które znowu podług upodobania zamylać może.

II. Najiasniejszy Pan naywyższą uchwałę z d. 2. Marca 1823 i stosownie do przepisu naywyższego uniwersału z d. 8. Grudnia 1820 nadać raczył Janowi Pawłowi Posener, byłemu Geometrze przy rozmiarze katastralnym, mieszkającemu w Gracu pod Nrm. 132 pięcioletny przywilej na poprawkę aparatu rachunkowego, która co do istoty na tém zasadza się: 1) że przy wyrachowaniu odrysowanych map (podług każdej dowolnej skali) prostokątne figury zamiast na trójkąty rozkładają się na nieregularne czworokąty, i z każdego takiego czworokąta, linia węgelną i półowa summy obydwóch wysokości trójkątów (iakie przez wspomnianą linię węgelną powstają) prędko i bez żadnego osobnego podziału, tak dla najmniejszych iak i dla bardzo wielkich czworokątów otrzymuje się;

2) że dla krzywokształtnych, właśnie równoległo idących parcell, wszystkie w jednę partyi znajdujące się parcelle, na raz bez ciągnięcia linii tak znoszą się, iż natychmiast ogół powierzchni w sążniach kwadratowych, albo w dziesiątkowych częściach morgu okazuje się; 3) że w krzywokształtnych częściach figury ogół powierzchni tychże części, podobnie tak prędko w sążniach kwadratowych lub dziesiątkowych częściach morgu wyszkuje się a to za pociągnięciem równo odległych paralel, które według własności figury 4°, 5°, 6°, 4, 8°, 10°, 16°, 20°, 25°, 32°, 40°, 50° i 64°, odległości mieć mogą, a zatem do każdego stopnia akuratności stosują się; 4) że przy podziale ról i lasów podług linii równoległo idących, tak wyrachowanie ogółu, iakoteż podział z szybkością dotąd nieosiągniętą uskutecznia się: nakoniec, 5) że śledzenie mierzonych linii widzących, poprzecznych i innych narażonych, całych oholie prędko i dokładnie, iak cyrklen przedsiębierze się, a zatem w ogólności cyklu i skali do wzięcia miar wcale nie potrzeba, a zato do przeniesienia takowych i dla większej dokładności nieuszkodzony utrzymuje się i że tym aparatem w porównaniu z dotychczasowym stosunkiem w równym czasie pięć razy tyle zrobione być może.

Kurs Wiedeński z dnia 25go Kwietnia: Obligacye długu Stana 5 procentowe w M. K. 82 5/16 — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 Z.R. M. K. — — — — — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 M. K. — — — — — Certyfikaty na pożyczkę z r. 1821 za 100 M. K. — — — — — Kurs na Augsburg — 50 Kur. 99 3/4 Br. Usc. — Moneta konwencyjna za 100, 249 7/8. — Akcje Bankowe, jedna po 500 Z.R. M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Brazylia i Portugalia.

Gazety Paryzkie donoszą z Lizbony d. 22. Marca podług listu prywatnego, że powstańcy w Prowincyi Tras-os-Montes zyskali na mocy i siłowości, która zagraża neutralizowaniem na czas długi wojny domowej w Portugalii. Stronnictwo Hrabiego Amaranthe powiększone zostało 24tym liniowym pułkiem

i mnoga liczbą mieszkańców górskich i milicyi. Kilka oddziałów korpusu znajdującego się w południowej części Królestwa poszło za przykładem tego pułku. Po ostatnich wiadomościach względem wypadków z d. 13. aż do 15. Marca nie więcéy nie donosił Rząd o czynnościach Jenerała Rego, i każdego zastanawia iego próżnowanie, zwłaszcza, gdy się znajduje tak blisko powstańców. Milczenie, którem pokrywał Rząd dawniejszą potyczkę z d. 9. Marca, gdzie Konstytucyoniści 300 ludzi stracili, i staranność, z jaką tak długo taiono prawdziwe zamiary Amarantego, była powodem wielorakich domysłów. Z resztą wiadomo jest, że załoga Lizbony, a osobliwie czwarty pułk iazdy, mało są przychylni konstytucyjnemu systematowi. Małe tylko posilki można było zgromadzić dla wojska północnego, które w nocy z d. 13. na 14. odeszło i obawiają się, ażeby Jenerał Cabreira dowodzący niém nie przeszedł na stronę swoich dawnych przyjaciół. Rząd nie mógł dłużej zataić publiczności częstych rozmów między Deputowanymi Hrabiego Amarante i konstytucyjnymi Jenerałami. Hrabia okazywał żądanie oszczędzenia krwi Portugalskiej i przekładał, ażeby się porozumieć ze swoimi nieprzyjaciółami względem zaprowadzenia rozumiejszego rządu. Boiażn, którą postępy Hrabiego Amarante wznieciły w panującym stroniectwie w stolicy, bezwątpienia stanie się powodem środków surowości. Dnia 19. Hrabia d'Alva, Hrabia San Lorenzo i wielu innych odebrało rozkaz opuścić Lizbonę we 24 godzinach i udać się do wyznaczonych im obwodów. Od dnia 21. mówią znowno o innym proskrypcyjnym spisie, podług którego 300 osób mają być wygnane z krain, lub wysłane na prowincyje. Te same gwałtowne środki użyte będą i względem duchownych, którzy się nie zechcą poddać wyrokowi Stanów znoszącemu ich Zakony.

Gazeta S... z d. 20. Marca wspomina tylko poczęści o potyczkach z d. 13. i 14., które z wielką stratą wypadły dla wojska konstytucyjnego. Wiemy w...-lako podług wiadomości prywatnych, że 4 bataliony strzelców i jeden pułk liniowy pod dowództwem Brygadiera Pampluny prawie zupełnie rozsiekane zostały, rozprószone i poymane w niewolę. Amarante zwabił ich na dolinę Chavesu, gdzie 600 jeźdźców wypadłszy z ukrycia uderzyło na strzelców, którzy się walecznie bronili, lecz bez bagnetów nie mogli się oprzeć konnicy. Skutkiem tego było rozwiązanie przedniej straży. Rego potykał się dnia następującego z powstańcami, lecz po znaczny

stracie ze stron obiedwóch zmuszony został wojsko swoje w mieście Amarante zkoncentrować. — Następujące są niektóre osoby, co uznane za niebezpiecznych nieprzyjaciół konstytucyjnego systematu z krain wygnane były: Don Luis Antonio Tustado Carlos de Mendouça, Wielki Przeor orderu Chrystusa; Jenerał Poręcznik Antoni Marcellino da Victoria; Wydawcy Dzienników: Gazeta powszechna, Tromba, Leina czeczotka, Piszczatka; Opat Vallaru; Jenerał Sarazin i P. Souligné, Hrabowie Alva, S. Lourenço, Sabugal, Wice-Hrabia de Manigne i wielu innych odesłano w różne części Królestwa. Arcybiskupowi Bragi na drodze do Bussaco, miejsca iego wygnania towarzyszył ieden Decembargador, i prowadziła go załoga z iazdy; dwóch Kanoników i kilka innych osób uwięziono w Porto. X. Rozares de Almeida zaprowadzony został do miejskiego więzienia; chciał pozyskać bowiem sprawie powstańców 10 pułk w Santerem dążący ku północy. Wojskowy Wielkorządca Algarbii Cabreira ieden z hersztów rewolucyi (*Regeneradorów*) przybył dnia 19. do Lizbony na rozkaz Rządu.

Wiadomości z Lizbony z d. 31. Marca umieszczone w Gazetach Francuzkich donoszą, że Stany Portugalskie zatrwożone postępkami Hrabiego Amarante, uchwały, ażeby Króla odwieść do Tawiry leżący w Królestwie Algarbii, z kąd będzie mógł odplynąć do Madeiry.

Dowiadujemy się z Przylądka dobrej nadziei, że mieszkańcy Mosambiki (na wschodnich brzegach Afryki) chcieli opanować Portugalskie faktorie i osady. Lecz Angielska korweta Cygnet przeszkodziła im w wykonaniu tego planu, którego zamiarem było zupełne wypędzenie Portugalczyków.

Wielka Brytania i Irlandya.

Kuryier Londyński z d. 11. Kwietnia zawiera następujący artykuł:

„Nigdy nie tailiśmy o tém naszego przekonania, że Hiszpańska rewolucya, podobnie, jak rewolucye w Portugalii, Neapolu i w Piemencie, chociaż nie zupełnie, wszelako jest dziełem związku rokoszanów i buntowników uważających obalenie Tronu za artykuł powszechnego systematu, na którego utrzymanie sprzyśleli się. Zdaniem naszym jest niepodobną rzeczą uważać na wypadki i osoby, które grały dawniej główne role i ieszcze grają, a nieprzyznać téy rzeczywistości, że podobny związek istnieje. Moc ich do wykonania takich zamysłów w stosunku z ich życzeniami jest bez

wątpienia małe; lecz to nieporozumienie zniknęłoby wkrótce, gdyby raz dostali jakiego wyszczególniającego się posiłku i gdyby zapewnić sobie mogli wpływ dostatecznie urządzonej rewolucyi. Ponieważ podług naszego przekonania nigdy niniejszego położenia Hiszpanii od związków z owym systematem odłączać nie świemy, było naszym najmocniejszém życzeniem, ażeby systemat ten mógł być zniweczony drogą, na którą to najłatwiej stać się mogło, to jest ze strony Francyi oświadczoną wojną. Półwysep Hiszpanii stał się jedynem miejscem, w którym systemat ten najmocniej utrzymywał się, odkąd powrotem Bourbonów jego zgubna czynność we Francyi zbezwdadniona, jeżeli nie zniszczoną została, a przeto Europa, gdy, iak przewidujemy i tam go zniszczy, może na czas długi spodziewać się pokoju, nim zdoła powtórnie tak grożący przybrać charakterów systemat.

»Wyszło niedawno pismo plotne pod tytułem: Węglarze, albo o prawdziwéy przyczynie Hiszpańskiéy wojny, którego pisemko nie tylko ci czytać powinni, którzy dzielą nasz sposób myślenia, ale i ci, którzy z nim zgodzić się nie chcą; pierwsi utwierdziliby się w swoich mniemaniach, a ostatni możeby się na dobrą drogę sprowadzić dali. Ta część tego urotnego pisma jest najważniejsza, która zawiera statuta i urzędzenia skawalerów wolności, (*Chevaliers de liberte*), tudzież »postanowienie Węglarzy i czerpaną była z aktów processowych tego związku złożonych w rejestraturze Królewskiego Paryżkiego Sądu. Akta te są za obszernie na wyjątek, lecz niech ie kto obojętny czyta, a nie wiem, czy zaprzeczyć potrafi, że istnieje prawdziwie rozgąteżony spisek będący nieprzyacielem porządku każdego kraju Europy. Stopień niebezpieczeństwa, którego obawiać się należy po tym spisku jest w samém istocie inném zapytaniem, a nie trzeba zapominać, że małe niebezpieczeństwa częstokroć niepokonanemi się stają.«

»Autor owego pisma robi uwagę, że gdyby wojny Francuzkiéy teraz w Hiszpanii rozpoczęty była zasadą różnica panująca między Francuzką i Hiszpańską Konstytucyą, wojna ta byłaby niesprawiedliwą, iak ią opisują nieprzyaciele Francyi. Lecz nie tak dzieje się w samém istocie. Hiszpańska Konstytucya była ieszcze od roku 1812. Król Francuzki od chwili swojego wstąpienia na Tron, był obywatelom z iéy duchem i własnościami, lecz nie występował przeciwko niéy, do pokąd nie zaszły nowe okoliczności, które pobudziły wszy-

stkie wielkie Europejskie Mocarstwa, wyjąwszy Anglią, do zbrojnego wdawania się w sprawę półwyspu i obiecały posłać Francyi wojsko na pomoc, jeżeli go będzie potrzebowała. Hydra rewolucyi swoiém iadem brzemieną głowę wzniesła w Neapolu i w Piemontcie, lecz gdy tu pokonaną została, uciekła do Hiszpanii i okropnie, iak wprzódy pod opieką Stanów naiéżyta »grzebień swego krwi płomienia*) kordon zdrowia wystawiony ku obronie fizycznéy zarazy stał się potrzebnym do bronienia Francyi przeciw »moralnemu powietrzu i musiał być w wojsko uważające przeistoczony. Stronnictwo rewolucyjne we Francyi zasilało pieniędźmi i ludźmi rokoszanów Neapolu i Piemontu, bo gdyby były ioh usiłowania skutkiem uwieńczone we Włoszech, stałoby się to być hasłem do podobnych zamiarów we Francyi. Lecz ponieważ sprawa ich nie udała się we Włoszech, zmusiło to spiskowych uciec do Hiszpanii, a Stany z otwartemi przyjęły ich rękoma.«

»Zobaczmy teraz, iakim sposobem między Hiszpańsko - Włoskimi rewolucjonistami i Francuzkimi utrzymywał się związek. Daiemy tu czytelnikom naszym następujący wyciąg, lecz oni sami niech nad nim myślą i wyrokują:«

»Boiaźliwość Neapolitanów zniweczyła wielki zamiar potrójney rewolucyi we Włoszech, Hiszpanii i Francyi; a iak powiedział P. Chateaubriand: »Chwalebna Neapolitańska rewolucya urodzona śmiesznie, »umarta baniebną śmiercią pomiędzy Węglarzem i Austriackim kapralem.«

»Węglarze z Włoch wypędzeni za wdaniem się różnych członków Stanowych obrali sobie Hiszpanią za widownią swoich dzieł przyszłych. Zbiegi z Włoch i z Francyi udali się tam śpieszno i zaproszono żyjących stowarzyszów w Ameryce, ażeby powrócili do Europy i ażeby stali się uczestnikami zsmachów przeciw Francuzkiemu Rządowi. W skutku tego Jenerałowie Lallemand, Lesfèvre - Desnoettes i inni żęłowali na powrót po Atlantycznym Oceanie, z tą dumną nadzieją, że swoiém oyczynę powtórnie zrewolucjonizować potrafią. Desnoettes, na którego talentach i wpływie największemu polegali Węglarze utopił się na brzegach Irlandzkich, Lallemand zaś w dobrém zdrowiu przybył do Londynu. Duvergier, Gauzchais, Grandmenil, L'Avocat, Mon-

*) . . . . . jubaeque
Sanguinea exsuperant . . . . .
Virgil. Aeneis Lib. II. v. 206 et 207.

snier, Felix Cossin z Nantes, Mathieu, Chauvet i inni, którzy uszli przed gilotyną, połączyli się ze wspomnianym Jenerałem i może trzydziestu razem na brygu Fanny Tamizą pod Londynem popłynęli do Koruniny. B. Bowring, do którego Węglarze z Francyi do jego pomieszkania St. Mary-Axe adressowali, może nam powiedzieć, kto służył bryg Fanny, którego z podróżynych dowiedział on dwa razy w Piątek przed odjazdem, co się działo podczas umowy i kto tym Panom w Sobotę wieczorem przysłał przewozowe pieniądze. On może nam powiedzieć, czyli fundusze przybyły od jego Paryżkich przyjaciół, lub czyli dali je Hiszpańscy miasta tego ajenci. Gdyby ten szlachetny mąż chciał przerwać milczenie, mógłby nam powiedzieć, czyli przyjaciel jego, Pułkownik Fabvier nie kierował całym tem urządzeniem, czyli Pułkownik ten z Delonem i z innemi skazanymi w Poitiers na śmierć, nie urządził oddziału zdradców w Wittoryi, czyli podróźni nie byli opatrzeni trzykolorowymi kołdardami, czyli Jenerał Lafayette nie starał się o to, ażeby objął dowódctwo nad tą zgrają w Hiszpanii, czyli Jenerał ten chciał służyć sprawie Węglarzy swoją osobą, czy swoją kieszenią, czyli nie przybiecował, stanąc na ich czele, skoro wpadną do Francyi i wzmianiem Xiążęcia Orleanu?»

Francya.

— Z Paryża d. 9. Kwietnia. —

Na posiedzeniu Izby Deputowanych dnia 7. b. m. Wice-Hrabia Chateaubriand, Minister interessów zagranicznych, zbit zarządy, które kontr-oppezyeyia uczyniła Ministrom. Twierdził, iż nie można się uskarżać na pensyie Ministrów, bo przed rewolucyją brali po 500,000 frank., a teraz tylko półowę tej ilości. »Upewniam (rzekł) iż niewiele mię pensyia moja obchodzi, i że ja lekce sobie ważę.« Bronił daley Pan Chateaubriand licznych urzędników. Sądził, iż każda wielkie starzejące się towarzystwo znosi ciężar starości się o utrzymanie zbyteczney ludności. Oswiadczył, iż starożytna Grecyia zaradzała sobie w tem przez wysyłanie ludzi do osad, iż rząd dawnego Rzymu rozdawał zboże, iż Angliia ustanowiła podatek dla ubogich, a Francyia obraca najlepszy sposób używania ludzi do służby publiczney. Zapewnił, iż na wydatki wydziału jego brakować będzie blisko 900,000 franków,

i że niektórzy Posłowie przy Dworach zagranicznych nietylko wydają całą pobieraną pensyją, lecz nawet majątek swój uszczuplą muszą. Bez oporu przyjęta Izba budżet wydatków na Ministerstwo interessów zagranicznych, a potem wniosek Pana Hyde de Neuville, aby zamiast 123,000 uchwalono 426,000 fr. dla instytutu głucho-niemych, odrzuciła.

Na posiedzeniu d. 8. b. m. Pan Berbis ganil dawanie wsparcia pieniężnego ubogim uczniom. Twierdził, iż przez to wyprowadza się tylko młodzieńców z ich zakresu, iż wszyscy potēm chcą urzędów, a ieżli ich nie otrzymają, stają się niechętnymi. Minister spraw wewnętrznych Corbier odpowiedział, iż własnie w obecnym czasie, kiedy głęski wojenne i los kraju przywiodył liczne zastużone rodziny do ubóstwa, wsparcie to jest bardzo potrzebne. Uchwalono nakoniec million 775,000 franków na szkoły publiczne. Oprócz tego żądano 3 miliony 180,000 franków na umiejętności, kunszta i teatra Królewskie, a w tej ilości umieszczono 50,000 franków na mieszkania dla artystów i uczonych. Przeciwno temu oświadczył się również Pan Berbis. Od 20 lat (rzekł) nie ustaie wynagrodzenie, a choćby uczeni nie pozyskali nieśmiertelney sławy, widziemy przynajmniej, iż w budżecie są nieśmiertelnymi. — Pan Pery namienil, iż malarze dobrze sobie płacić każą, bo nawet ostalo przystowie skąpy jak malarz. — Pan Puymarin wymienił malarzy, którzy nietylko zajmowali się swoimi robotami, lecz nawet założyli szkoły dobrego gustu, a w tem powinni byli strzymać pomoc od rządu. Z wydatków na teatra wymazała Izba 200,000 franków. Na duchowieństwo Katolickie uchwalilo 25 milionów, a na duchowieństwo innych wyznań wyznaczyła 575,000 franków.

W Strashburgu ogłoszono d. 15. Kwietnia następującą telegraficzną wiadomość, udzieloną tamecznemu Prefektowi przez Ministra Spraw Wewnętrznych: Urzędowy list telegraficzny z Paryża d. 14. Kwietnia o pół do 5 w wieczór do Strashburga nadeszły. Woysko iest ciągle w poruszeniu. Straż przednia znajdowała się d. 9. Kwietnia w polowie drogi po tamtęj stronie Tolozy osadzonej drogim korpusem przez Marszałka Oudinot. Jenerał Burke, opasał scisle St. Sebastian. Wielka główna kwatery założona być miała d. 11. Kwietnia w Tolozie.